

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
CHRISTINE STIX-HACKL
της 21ης Οκτωβρίου 2003¹

I — Εισαγωγή

1. Η προκείμενη υπόθεση αφορά τον έλεγχο της αποφάσεως του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 2001 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων T-202/98, T-204/98 και T-207/98² (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

2. Αφετηρία αποτελεί η διαδικασία που οδήγησε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και κατά την οποία προβλήθηκε η αιτίαση περί αντίθετης προς τον ανταγωνισμό συμπεριφοράς παραγωγών και εμπόρων ζάχαρης στο Ηνωμένο Βασίλειο (εξαιρουμένης της Βόρειας Ιρλανδίας). Για περισσότερες πληροφορίες, ιδίως σχετικά με την κατάσταση στις βρετανικές αγορές όσον αφορά τη ζάχαρη λιανικής πώλησης και τη βιομηχανική ζάχαρη κατά το κρίσιμο για τη διαδικασία χρονικό διάστημα, γίνεται παραπομπή στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

3. Η Επιτροπή εξέδωσε στις 14 Οκτωβρίου 1998 την «απόφαση της Επιτροπής 1999/210/ΕΚ [...] σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της συνθήκης ΕΚ»³ (στο εξής: απόφαση της Επι-

τροπής). Η απόφαση της Επιτροπής απευθυνόταν κατά των British Sugar plc, Tate & Lyle plc, Napier Brown & Co. Ltd και James Budgett Sugars Ltd και διαπίστωνε ότι οι προαναφερθείσες επιχειρήσεις, συμμετέχοντας σε συμφωνία ή/και εναρμονισμένη πρακτική, αντικείμενο της οποίας ήταν ο περιορισμός του ανταγωνισμού μέσω του συντονισμού της πολιτικής των μερών για τον καθορισμό των τιμών στις βρετανικές αγορές ζάχαρης λιανικής πώλησης και βιομηχανικής ζάχαρης, παρέβησαν το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ).

4. Στην περίπτωση της British Sugar, αναιρεσείουσας στην παρούσα διαδικασία (στο εξής: αναιρεσείουσας), η Επιτροπή στην απόφασή της προέβλεπε την αιτίαση ότι η αναιρεσείουσα προέβη σε συντονισμό της πολιτικής της για τον καθορισμό των τιμών κατά το χρονικό διάστημα από τις 20 Ιουνίου 1986 μέχρι τις 2 Ιουλίου 1990, ενημερώνοντας τους λοιπούς αποδέκτες της αποφάσεως σχετικά με τις αυξήσεις τιμών ζαχάρως στις οποίες σκόπευε να προβεί. Το επιβληθέν στην αναιρεσείουσα με την απόφαση της Επιτροπής πρόστιμο ανέρχεται σε 39 600 000 ECU.

5. Τρεις από τους τέσσερις αποδέκτες της αποφάσεως της Επιτροπής, μεταξύ των

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γερμανική.

2 — Tate & Lyle κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. II-2035).

3 — ΕΕ L 76, σ. 1.

οποίων και η αναιρεσείουσα, άσκησαν προσφυγή κατά της αποφάσεως ενώπιον του Πρωτοδικείου. Η προσφυγή της αναιρεσείουσας απορρίφθηκε και η αναιρεσείουσα καταδικάστηκε στα δικαστικά έξοδα.

6. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2001 η αναιρεσείουσα κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου αίτηση αναρέσεως στρεφόμενη κατά της πιο πάνω αποφάσεως του Πρωτοδικείου.

II — Αιτήματα και λόγοι αναρέσεως

7. Η αναιρεσείουσα ζητεί, στο πλαίσιο της αιτήσεως αναρέσεως, να διαπιστωθεί:

α) ότι η συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική δεν μπορούσε να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών,

β) επικουρικώς, ότι το επιβληθέν πρόστιμο ήταν αντίθετο προς την αρχή της αναλογικότητας

καθώς και

A — να αναιρεθεί η απόφαση του Πρωτοδικείου και

B — να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση της Επιτροπής στο σύνολό της ή, επικουρικώς, εν μέρει

Γ — να ακυρωθούν τα άρθρα 3 και 4 της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής ή να μειωθεί το ύψος του προστίμου και

γ) να καταδικαστεί η Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα της αναιρεσείουσας για την αίτηση αναρέσεως και την υπόθεση T-204/98, συμπεριλαμβανομένων των εξόδων της διαδικασίας ασφαλιστικών μέτρων.

Η Επιτροπή ζητεί:

δ) να απορριφθεί η αίτηση αναρέσεως εν μέρει ως απαράδεκτη και κατά τα λοιπά ως αβάσιμη, επικουρικώς δε ως αβάσιμη στο σύνολό της·

ε) να καταδικαστεί η αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα της Επιτροπής όσον αφορά τη διαδικασία αυτή.

8. Η αναιρεσείουσα στηρίζεται σε δύο λόγους αναιρέσεως. Με τον *πρώτο* λόγο αναιρέσεως η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, κατά την ερμηνεία του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1 ΕΚ), παρέβλεψε το στοιχείο του πραγματικού που αφορά τον επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών. Με τον *δεύτερο* λόγο αναιρέσεως υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, στην κρίση του σχετικά με το πρόστιμο, παρέβλεψε ότι το πρόστιμο ήταν δυσανάλογο και ότι κατά τον καθορισμό του δεν ελήφθη επαρκώς υπόψη η δομή της βρετανικής αγοράς ζάχαρης.

III — Εξέταση της διαφοράς

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως: Επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών (άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ)

A. — Οι κύριοι ισχυρισμοί των διαδίκων

9. Η αναιρεσείουσα στρέφεται κατ' αρχάς κατά των σκέψεων 80 επ. της αναιρεσι-

βαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες το Πρωτοδικείο, επικαλούμενο την πάγια νομολογία⁴, αιτιολογεί για ποιο λόγο η προσβαλλόμενη εναρμονισμένη πρακτική ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών (άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ, νυν άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ), μολονότι είχε ως αντικείμενο μόνον την εναρμόνιση της πολιτικής καθορισμού τιμών στη βρετανική αγορά ζάχαρης.

10. Η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο παρέβλεψε και εσφαλμένα εφάρμοσε στην προκειμένη περίπτωση την κρίσιμη νομολογία⁵ σχετικά με την ικανότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών.

11. Ειδικότερα η αναιρεσείουσα υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 81 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, επικαλείται περιστατικά που δεν εμπιπτουν στην εναρμονισμένη πρακτική. Το Πρωτοδικείο στηρίζεται συγκεκριμένα μόνο στο σκοπό της αναιρεσείουσας και στο

4 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 9ης Ιουλίου 1969, 5/69, Völk (Σύλλογή τόμος 1969-1971, σ. 91), της 29ης Οκτωβρίου 1980 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων 209/78 έως 215/78 και 218/78, van Landewyck κ.λπ. κατά Επιτροπής (Σύλλογή τόμος 1980/III, σ. 207), της 31ης Μαρτίου 1993 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 και C-125/85 έως C-129/85, Ahlström Osakeyhtiö κ.λπ. (Σύλλογή 1993, σ. I-1307), της 11ης Ιουλίου 1989, 246/86, Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής (Σύλλογή 1989, σ. 2117)-αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 22ας Οκτωβρίου 1997 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων T-213/95 και T-18/96, SCK και FNK κατά Επιτροπής (Σύλλογή 1997, σ. II-1739), της 8ης Οκτωβρίου 1996 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων T-24/93 έως T-26/93 και T-28/93, Compagnie maritime belge transports κ.λπ. κατά Επιτροπής (Σύλλογή 1996 σ. II-1201), της 21ης Φεβρουαρίου 1995, T-29/92, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής (Σύλλογή 1995, σ. II-289), και της 17ης Δεκεμβρίου 1991, T-7/89, Hercules Chemicals (Σύλλογή 1991, σ. II-1711).

5 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 26ης Νοεμβρίου 1975, 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints κ.λπ. κατά Επιτροπής (Σύλλογή τόμος 1975, σ. 457).

σκοπό της Tate & Lyle να περιορίσουν τις εισαγωγές στις εγχώριες αγορές ζάχαρης. Οι σκοποί όμως αυτοί δεν είχαν σχέση με τις προσβαλλόμενες συμφωνίες/εναρμονισμένες πρακτικές. Εκτός αυτού, στην περίπτωση της αναιρεσείουσας δεν μπορούσε να γίνει επίκληση του σκοπού της Tate & Lyle για να αιτιολογηθεί η δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, διότι επρόκειτο για αιτιολογία ανεξάρτητη από τους σκοπούς της αναιρεσείουσας. Εξάλλου, κατά το κρίσιμο χρονικό διάστημα, έλαβαν αναμφισβήτητα χώρα εισαγωγές ζάχαρης, όπως διαπίστωσε το ίδιο το Πρωτοδικείο στη σκέψη 80 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης. Αποδεικνύεται έτσι ότι ο αναφερόμενος από το Πρωτοδικείο γενικός σκοπός αποφυγής εισαγωγής ζάχαρης δεν είχε καμία σχέση με την προσβαλλόμενη εναρμονισμένη πρακτική.

12. Η αναιρεσείουσα, επικαλούμενη τη νομολογία του Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου⁶, αντιτάσσει περαιτέρω ότι το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 83 επ. της προσβαλλομένης απόφασης, παρέβλεψε ότι ο ενδεχόμενος επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών έπρεπε να είναι «αισθητός». Δεν αρκεί μια απλώς θεωρητική, υποθετική ή μικρή δυνατότητα αισθητών συνεπειών.

13. Η αναιρεσείουσα αιτιάται περαιτέρω το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο στην

αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση θεώρησε τις αγορές για τη ζάχαρη λιανικής πώλησης και τη βιομηχανική ζάχαρη ως μια κοινή αγορά για εισαγωγές, για να αιτιολογήσει το γεγονός ότι η προσβαλλόμενη εναρμονισμένη πρακτική ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Με τον τρόπο αυτό το Πρωτοδικείο διέπραξε νομικό σφάλμα, παραβλέποντας το γεγονός ότι στη βρετανική αγορά συσκευασμένης ζάχαρης λιανικής πώλησης, για πρακτικούς λόγους (π.χ. κόστος μεταφοράς, σήμανση και συσκευασία), δεν υπήρχαν σχεδόν καθόλου εισαγωγές.

14. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η ικανότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών ορθά διαπιστώθηκε στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

15. Από τη νομολογία⁷ προκύπτει ότι επί εθνικών συμφωνιών/εναρμονισμένων πρακτικών που καλύπτουν ορισμένη έκταση, για να κριθεί κατά πόσον είναι ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των στοιχείων. Για τον λόγο αυτό μπορούν να ληφθούν υπόψη και περιστατικά κείμενα εκτός των συμφωνιών/εναρμονισμένων πρακτικών, δεν είναι δε κρίσιμο ποια συμβολή είχε εκάστοτε ή ποιους σχετικούς σκοπούς επεδίωκε η μεμονωμένη μετέχουσα στη συμφωνία επιχείρησης⁸.

6 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 25ης Νοεμβρίου 1971, 22/71, Béguelin Import (Συλλογή τόμος 1969-1971, σ.1001), της 21ης Ιανουαρίου 1999 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-215/96 και C-216/96, Bagnasco κ.λπ. (Συλλογή 1999, σ. I-135), της 31ης Μαΐου 1979, 22/78, Hugin κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1979/I, σ. 951), απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων T-374/94, T-375/94, T-384/94 και T-388/94, European Night Services κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. II-3141).

7 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Φεβρουαρίου 1984, 228/82 και 229/82, Ford κατά Επιτροπής (Συλλογή 1984, σ. 1129), της 30ης Ιουνίου 1966, 56/65, Société Technique Minière (Συλλογή τόμος 1965-1968, σ. 313), και Bagnasco κ.λπ. (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6), απόφαση του Πρωτοδικείου Compagnie maritime belge transports κ.λπ. κατά Επιτροπής (παρατεθείσα στην υποσημείωση 4).

8 — Απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Μαρτίου 1992, T-14/89, Montedipe κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-1155).

16. Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στις σκέψεις 80 επ., δικαιολόγησε κατάλληλα τη συνδρομή των προϋποθέσεων που θέτει η πάγια νομολογία για την ικανότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, αναφέροντας το σύνολο των συνθηκών της αντίθετης προς τον ανταγωνισμό εναρμονισμένης πρακτικής (εδαφική έκταση· θέση των συμμετεχόντων στην αγορά· κατ' αρχήν άνοιγμα της αγοράς στις εισαγωγές· γενικός σκοπός των συμμετεχόντων να αποφύγουν τις εισαγωγές).

17. Όσον αφορά το γενικό σκοπό της αναιρεσείουσας και της Tate & Lyle, να αποφύγουν τις εισαγωγές ζάχαρης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου⁹, δεν απαιτείται να αποτελεί ο επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών το περιεχόμενο της προσβαλλόμενης εναρμονισμένης πρακτικής. Αντίθετα, αρκεί να συνάγεται ως δυνατός ένας τέτοιος επηρεασμός από τα αποτελέσματα της εναρμονισμένης πρακτικής. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση Belasco¹⁰, αυτό συμβαίνει στην περίπτωση μιας εθνικής συμπράξεως περί τιμών που καλύπτει ορισμένη εδαφική έκταση, διότι τα μέλη της δεν μπορούν να διατηρήσουν το μερίδιό τους στην αγορά παρά μόνον εάν προστατεύονται από τον ανταγωνισμό που προέρχεται από άλλα κράτη μέλη.

18. Όσον αφορά τον αισθητό επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών η

Επιτροπή θεωρεί ότι η αναιρεσείουσα παρερμηνεύσε την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση. Το Πρωτοδικείο έκρινε, όχι βέβαια στην επικρινόμενη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως, αλλά στη σκέψη 78, σε συμφωνία με τη νομολογία του Δικαστηρίου¹¹, ότι στην περίπτωση συμφωνίας/εναρμονισμένης πρακτικής, που αφορά το σύνολο της επικράτειας ενός κράτους μέλους και συνεπώς ενισχύει τη στεγανοποίηση της εθνικής αγοράς, πιθανολογείται ότι ο ενδεχόμενος επηρεασμός θα είναι και αισθητός¹². Για τον αισθητό επηρεασμό δεν υπάρχει κατώτατο όριο. Αντίθετα, γενικώς, όσο λιγότερο σημαντικό είναι το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες ο ενδεχόμενος επηρεασμός του να είναι και αισθητός¹³.

19. Στην επίκριση της αναιρεσείουσας σχετικά με τη γενική θεώρηση των αγορών για τη ζάχαρη λιανικής πώλησης και τη βιομηχανική ζάχαρη, η Επιτροπή αντιτάσσει ότι, ακόμη και σε περίπτωση χωριστής θεωρήσεως, η εκτίμηση όσον αφορά τον αισθητό επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών δεν θα ήταν διαφορετική. Συγκεκριμένα οι προϋποθέσεις (κατ' αρχήν άνοιγμα της αγοράς στις εισαγωγές, μερίδιο των συμμετεχόντων περί το 90 %) θα συνέτρεχαν και στις προαναφερθείσες μερικές αγορές.

9 — Απόφαση Société Technique Minière (παρατεθείσα στην υποσημείωση 7).

10 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

11 — Απόφαση Bagnasco κ.λπ. (παρατεθείσα στην υποσημείωση 6).

12 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P, Deere κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-3111), και της 18ης Ιουνίου 1998, C-35/96, Επιτροπή κατά Ιταλίας (Συλλογή 1998, σ. I-3851).

13 — Απόφαση SPO κ.λπ. (παρατεθείσα στην υποσημείωση 4).

B — Εκτίμηση

20. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως αφορά την ερμηνεία του όρου «δύνανται να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών» κατά την έννοια του άρθρου 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 81, παράγραφος 1 ΕΚ). Τίθεται συνεπώς το ερώτημα κατά πόσον το Πρωτοδικείο ορθά δέχθηκε ότι η προσβαλλόμενη εναρμονισμένη πρακτική α) ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και β) ο επηρεασμός αυτός θα μπορούσε να είναι αισθητός.

Γ — Επί του ερωτήματος κατά πόσον υπήρξε δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών

21. Το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στηρίχθηκε στην «πάγια νομολογία», σύμφωνα με την οποία «το γεγονός ότι μια σύμπραξη έχει ως αντικείμενο αποκλειστικά τη διάθεση προϊόντων στο εμπόριο σ' ένα μόνον κράτος μέλος δεν αρκεί για να αποκλειστεί η δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών. Επομένως, εφόσον πρόκειται για μια αγορά η οποία είναι ανοικτή στις εισαγωγές, τα μέλη μιας εθνικής συμπράξεως περί τιμών δεν μπορούν να διατηρήσουν το μερίδιό τους στην αγορά παρά μόνον εάν προστατεύονται κατά του ανταγωνισμού από το εξωτερικό».

22. Κατά την άποψή μου, η κρίση του Πρωτοδικείου ότι υπήρχε εν προκειμένω η δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου

μεταξύ κρατών μελών δεν είναι, κατ' αποτέλεσμα, επικριτέα. Εν τούτοις, θεωρώ ότι η αιτιολογία, με τη μορφή που δόθηκε, ήταν συντεταγμένη και συνεπώς όχι άμεσα διαφωτιστική.

23. Το Πρωτοδικείο, στις σκέψεις 79 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στηρίχθηκε, αφενός, επικαλούμενο την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Belasco* κ.λπ. κατά Επιτροπής¹⁴, στη γενική κρίση ότι «[...]τα μέλη μιας εθνικής συμπράξεως περί τιμών δεν μπορούν να διατηρήσουν το μερίδιό τους στην αγορά παρά μόνον εάν προστατεύονται κατά του ανταγωνισμού από το εξωτερικό» και, αφετέρου, στον γενικό σκοπό ορισμένων από τις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να αποφύγουν τις εισαγωγές ζάχαρης.

24. Κατά την άποψή μου, η αιτιολογία αυτή δεν είναι, με τη συγκεκριμένη μορφή, άμεσα πειστική, διότι για τη δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών πρέπει γενικά να γίνεται διάκριση μεταξύ συμπράξεων περί τιμών και συμπράξεων κατανομής των αγορών.

25. Οι συμπράξεις περί τιμών εξυπηρετούν κατά κανόνα τη διασφάλιση ιδιαίτερος υψηλών τιμών και κατά συνέπεια έχουν περισσότερο την τάση να προκαλούν ή να ενισχύουν, παρά να θίγουν, τις εισαγωγές. Κατά συνέπεια, στη νομολογία γίνεται δεκτό, μόνον επί συμπράξεων κατανομής των αγορών, ότι αυτές προκαλούν τη στεγανοποίηση των οικείων αγο-

14 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 4.

ρών έναντι των ανταγωνιστών από άλλα κράτη μέλη και, συνεπώς, επηρεάζουν από την ίδια τους τη φύση το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών¹⁵. Αντίθετα, όσον αφορά τις συμπράξεις περί τιμών, το Δικαστήριο δέχεται ότι αυτές μπορούν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών μόνον όταν συνοδεύονται από παράπλευρα μέτρα ή τουλάχιστον υπάρχει πιθανότητα τέτοιων μέτρων¹⁶. Επί ελλείψεως τέτοιων παράπλευρων μέτρων, το Δικαστήριο, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, στηρίχθηκε π.χ., μεταξύ άλλων, στο γεγονός ότι ορισμένες υπηρεσίες, που αποτελούσαν αντικείμενο συμπράξεως περί τιμών, παρουσίαζαν διεθνή χαρακτήρα¹⁷ (παροχές των εκτελωνιστών ή ορκωτών λογιστών) ή στο γεγονός ότι οι μετέχοντες στη σύμπραξη ήταν επιχειρήσεις που στην οικεία αγορά «δρουν επίσης και σε ολόκληρη την κοινή αγορά»¹⁸.

26. Στην προκειμένη σύμπραξη περί τιμών στη βρετανική αγορά ζάχαρης υπήρχε, σύμφωνα με την απόφαση της Επιτροπής, μόνον η επικρινόμενη πολιτική πληροφόρησης. Ούτε υπήρξαν, συνεπώς, παράπλευρα μέτρα για τη διασφάλιση της συμπράξεως, ούτε υποστηρίχθηκε ότι τέτοια μέτρα ήταν, με οποιαδή-

ποτε μορφή, απαραίτητα ή πιθανά. Δεν υπάρχουν στοιχεία ούτε για την ύπαρξη άλλων ιδιαιτεροτήτων, π.χ. του προϊόντος ή των οικειών επιχειρήσεων, που θα υποδήλωναν τη δυνατότητα αυτής της συμπράξεως περί τιμών να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Αντίθετα, ως προς το ζήτημα αυτό, το Πρωτοδικείο θεώρησε κρίσιμο μόνον το γεγονός ότι «μια από τις σπουδαιότερες μέριμνες» της αναρreseύουσας και της Tate & Lyle ήταν «ο περιορισμός του επιπέδου εισαγωγών».

27. Η αναρreseύουσα στρέφεται κατά της κρίσεως αυτής, αμφισβητώντας ότι μεταξύ της πολιτικής της κατά των εισαγωγών και της συμμετοχής της στη σύμπραξη περί τιμών υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος. Συμμερίζομαι κατ' αρχήν την άποψη της αναρreseύουσας, στο μέτρο που η κρίση του Πρωτοδικείου, με τη γενικευμένη μορφή που έλαβε, δεν παρίσταται οικονομικώς αναγκαία.

28. Όπως προανέφερα, οι εθνικές συμπράξεις περί τιμών αποσκοπούν κατ' αρχήν στη διατήρηση ιδιαιτέρως υψηλών εγχωρίων τιμών. Μια σύμπραξη περί τιμών όμως, με σκοπό την αποφυγή των εισαγωγών, επιδιώκει τη διατήρηση των εγχωρίων τιμών στο απαράμιλλο για την επίτευξη του σκοπού αυτού χαμηλό επίπεδο. Η άποψη του Πρωτοδικείου —όπως εκφράζεται στη σκέψη 81 της αναρreseυβαλλομένης αποφάσεως— φαίνεται προφανώς να είναι ότι στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να επρόκειτο για σύμπραξη περί των τιμών που εξυπηρετούσε συγχρόνως τόσο το συνηθισμένο συμφέ-

15 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Ιουλίου 1997, C-219/95P, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. I-4411), και της 11ης Ιουλίου 1985, 42/84, Remia κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1985, σ. 2545).

16 — Αποφάσεις του Δικαστηρίου της 17ης Οκτωβρίου 1972, 8/72, Veteeniging van Cementhandelaren κατά Επιτροπής (Συλλογή τόμος 1972-1973, σ. 223), Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique κ.λπ. κατά Επιτροπής (παραπεμπία στην υποσημείωση 5) και Belasco κ.λπ. κατά Επιτροπής (παραπεμπία στην υποσημείωση 4).

17 — Αποφάσεις Επιτροπής κατά Ιταλίας (παραπεμπία στην υποσημείωση 12) —εκτελωνιστές— και της 19ης Φεβρουαρίου 2002, C-309/99, Wouters κ.λπ. (Συλλογή 2002, σ. I-1577) —ορκωτοί λογιστές.

18 — Απόφαση Deere κατά Επιτροπής (παραπεμπία στην υποσημείωση 12), σκέψη 119.

ρον των συμμετεχόντων για όσο το δυνατόν υψηλότερες τιμές, όσο και το συμφέρον της αναιρεσείουσας και της Tate & Lyle για όσο το δυνατόν χαμηλότερες τιμές. Το Πρωτοδικείο δεν κάνει όμως καμία ιδιαίτερη αναφορά στο ζήτημα αυτό.

29. Εάν υπήρχαν στην προκειμένη περίπτωση συγκεκριμένες συμφωνίες περί τιμών, η Επιτροπή, και στη συνέχεια το Πρωτοδικείο θα μπορούσαν σχετικώς εύκολα, βάσει του συγκεκριμένου ύψους των καθορισμένων τιμών, να διαπιστώσουν ποια κοινή πολιτική τιμών εξυπηρέτούσε μια τέτοια συμφωνία: η συμφωνία θα εξυπηρέτούσε είτε την εξασφάλιση των υψηλότερων τιμών που μπορούσαν να επιτευχθούν στην εγχώρια αγορά —στην περίπτωση αυτή δεν θα έπρεπε να γίνει δεκτή η δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών— είτε η συμφωνία θα εξυπηρέτούσε την εξασφάλιση υψηλών κατά το δυνατόν τιμών (δηλαδή τιμών υψηλότερων βέβαια από την αγοραία τιμή, αλλά συγχρόνως αρκετά χαμηλών, ώστε να μη θέτουν σε κίνδυνο τον περιορισμό των εισαγωγών) —στην περίπτωση αυτή θα έπρεπε να γίνει δεκτή η δυνατότητα επηρεασμού.

30. Όπως όμως διαπιστώνει το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στην προκειμένη περίπτωση δεν υπήρξε συμφωνία για τον καθορισμό συγκεκριμένου επιπέδου τιμών. Απλώς η αναιρεσείουσα ενημέρωνε τους ανταγωνιστές της κατά τρόπο σχετικώς λεπτομερή σχετικά με τις τιμές της στη βρετανική αγορά ζάχαρης.

31. Μια τέτοιου είδους πολιτική πληροφόρησης είναι κάλλιστα σε θέση να οδηγήσει σε ένα κοινό, κατά το δυνατόν, υψηλό επίπεδο τιμών, δηλαδή σε υψηλές εγχώριες τιμές, λαμβανομένου υπόψη του ορίου τιμών για τον περιορισμό των εισαγωγών. Κατά συνέπεια, δεν σφάλει κατ' αποτέλεσμα το Πρωτοδικείο σ' αυτή την ειδική περίπτωση συμπράξεως περί τιμών με τη μορφή μονομερούς πολιτικής πληροφόρησης περί των τιμών, όταν —ενδεχομένως υπερβολικά λακωνικά— διαπιστώνει ότι η προαναφερθείσα σπουδαία «μέριμνα» περιορισμού των εισαγωγών ήταν το γεγονός εκείνο που έδινε στην πολιτική πληροφόρησης της αναιρεσείουσας τη μορφή εναρμονισμένης πρακτικής, ικανής να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

32. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει συνεπώς να απορριφθεί ως αβάσιμος, όσον αφορά την αιτίαση ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένα δέχθηκε ότι η επικρινόμενη εναρμονισμένη πρακτική ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.

Δ — Επί του ζητήματος κατά πόσον ο επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών είναι αισθητός

33. Το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, στηρίχθηκε στην ίδια του τη νομολογία¹⁹, σύμφωνα με την οποία «η Επιτροπή δεν έχει υποχρέωση να αποδείξει ότι συμφω-

19 — Απόφαση Hercules Chemicals κατά Επιτροπής (παράρτημα στην υποσημείωση 4), σκέψη 279.

νία ή εναρμονισμένη πρακτική έχει αισθητή επιρροή στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Συγκεκριμένα, το μόνο που απαιτεί το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης είναι οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές που περιορίζουν τον ανταγωνισμό να είναι ικανές να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών.» Συνεπώς, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 85 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δεν αιτιολογεί για ποιο λόγο ο πιθανός επηρεασμός του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών θα μπορούσε να είναι αισθητός στην προκειμένη περίπτωση.

34. Εν τούτοις, θεωρώ ότι το Πρωτοδικείο, βάσει των ισχυρισμών της νυν αναιρεσείουσας και λαμβανομένης υπόψη της πάγιας νομολογίας, έκρινε ορθά.

35. Ορθά το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, έκρινε, επικαλούμενο την αναφερόμενη στη σκέψη αυτή νομολογία του Πρωτοδικείου, ότι δεν απαιτείται να αποδειχθεί ότι μια συμφωνία/εναρμονισμένη πρακτική έχει *πράγματι αισθητή επιρροή* στο εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Η απόδειξη πραγματικού επηρεασμού δεν συμβαδίζει και λογικά με την έννοια του «ενδεχόμενου επηρεασμού».

36. Αυτό όμως δεν απαλλάσσει κατ' αρχήν από την υποχρέωση αιτιολογήσεως ως προς το κατά πόσον ο εκάστοτε ενδεχόμενος επηρεασμός είναι τουλάχιστον *από τη φύση του ικανός να είναι αισθητός*. Το Πρωτοδικείο δεν έδωσε τέτοια αιτιολογία, αλλά, στις σκέψεις 83 επ., περιορίστηκε στο να αντικρούσει το επιχείρημα της αναιρεσείουσας, σύμφωνα με το οποίο έπρεπε να υπάρχει *πράγματι αισθητός επηρεασμός*.

37. Από τη σκέψη 75 όμως της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στην οποία επαναλαμβάνονται οι ισχυρισμοί της νυν αναιρεσείουσας ενώπιον του Πρωτοδικείου, δεν συνάγεται ότι η αναιρεσείουσα ισχυρίστηκε, κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου, ότι η επικρινόμενη εναρμονισμένη πρακτική δεν ήταν από τη φύση της ικανή να επηρεάσει αισθητά το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών. Οι ισχυρισμοί της νυν αναιρεσείουσας κατά τη διαδικασία ενώπιον του Πρωτοδικείου περιορίστηκαν συνελπώς προφανώς στην αιτίαση ότι η απόφαση της Επιτροπής δέχθηκε ως αφετηρία ότι υπήρξε *πράγματι αισθητός επηρεασμός*.

38. Τα επιχειρήματα της αναιρεσείουσας στην παρούσα διαδικασία περιέχουν συνεπώς, όσον αφορά τη δυνατότητα αισθητού επηρεασμού, ένα νέο στοιχείο, που δεν είχε προβληθεί, με τον τρόπο αυτό, ενώπιον του Πρωτοδικείου. Κατά συνέπεια, ο σχετικός λόγος αναιρέσεως είναι, στο μέτρο αυτό, *απαράδεκτος* κατά το άρθρο 113, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας²⁰.

²⁰ — Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Μαΐου 2001, C-450/98 P, IΕCC κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-3947, σκέψη 36).

Ε — Συμπέρασμα

39. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο η αναιρεσείουσα αιτιάται ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένα ερμήνευσε τη δυνατότητα επηρεασμού του εμπορίου μεταξύ κρατών μελών, κατά το άρθρο 85, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 81, παράγραφος 1 ΕΚ), δεχόμενο εσφαλμένα ότι η επικρινόμενη εναρμονισμένη πρακτική ήταν ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών και ότι ο επηρεασμός αυτός θα μπορούσε να είναι αισθητός, είναι συνεπώς εν μέρει *απαράδεκτος* και κατά τα λοιπά *αβάσιμος*. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει συνεπώς να απορριφθεί.

1) Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως: Αναλογικότητα του προστίμου και λήψη υπόψη της δομής της αγοράς κατά τη σχετική με το ύψος του προστίμου κρίση

α) Οι κύριοι ισχυρισμοί των διαδίκων

40. Η αναιρεσείουσα στρέφεται κατά των σκέψεων 98 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, στις οποίες το Πρωτοδικείο παραβλέπει, κατά την άποψή της, ότι η Επιτροπή, όσον αφορά το ύψος του προστίμου, α) παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας και β) δεν έλαβε υπόψη την ιδιαίτερη δομή της βρετανικής αγοράς ζάχαρης.

41. Όσον αφορά την παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας ως προς το πρόστιμο, η αναιρεσείουσα υποστηρίζει τα εξής:

Η αναιρεσείουσα θεωρεί ότι το Πρωτοδικείο εσφαλμένα παρέλειψε, κατά τον χαρακτηρισμό της παραβάσεως του ανταγωνισμού ως «σοβαρής», να λάβει υπόψη ότι δεν κατέστη δυνατό να αποδειχθούν συγκεκριμένες συμφωνίες περί κατώτατων τιμών και ότι η επικρινόμενη εναρμονισμένη πρακτική δεν άσκησε πράγματι επιρροή στις τιμές ή στο εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών. Αντίθετα, το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 103 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, περιορίστηκε να διαπιστώσει ότι τα γεγονότα αυτά επέδρασαν ήδη στον εκ μέρους της Επιτροπής χαρακτηρισμό των παραβάσεων ως «σοβαρών» αντί ως «πολύ σοβαρών».

Η αναιρεσείουσα θεωρεί περαιτέρω ότι εσφαλμένα το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παρέλειψε, σχετικά με τη διάρκεια της παραβάσεως του ανταγωνισμού, να λάβει υπόψη την έλλειψη συνεπειών. Στις κατευθυντήριες γραμμές αναφέρεται ότι η προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου που επιβάλλεται για τις παραβάσεις μεγάλης διάρκειας θα είναι αισθητά μεγαλύτερη «προκειμένου να επιβληθούν ουσιαστικές κυρώσεις για περιορισμούς οι οποίοι *παρήγαγαν* επί μεγάλο χρονικό διάστημα τις επιβλαβείς τους *συνέπειες* έναντι των καταναλωτών»²¹. Όταν όμως —όπως στην προκει-

21 — Η υπογράμμιση δική μου.

μένη περίπτωση— δεν υπήρξαν τέτοιες συνέπειες, δεν μπορεί να γίνει προσαύξηση λόγω της διάρκειας.

Τέλος, η αναιρεσειούσα αιτιάζεται ότι το πρόστιμο προσαυξήθηκε με την απόφαση της Επιτροπής συνολικά κατά 75 % λόγω επιβαρυντικών περιστάσεων, πράγμα που παρέβλεψε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 108 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Γενικώς, μια προσαύξηση για επιβαρυντικές περιστάσεις, που θα οδηγούσε σε πρόστιμο συνολικού ύψους 39,6 εκατομμυρίων ECU, θα έπρεπε να κριθεί στο σύνολό της ως δυσανάλογη, δεδομένου ότι, στην περίπτωση της αναιρεσειούσας, δεν συνέτρεχε κανένας από τους αναφερόμενους στη σκέψη 108 της αποφάσεως λόγους.

42. Όσον αφορά τη μη λήψη υπόψη της ιδιαίτερης δομής της βρετανικής αγοράς ζάχαρης κατά την κρίση επί του προστίμου, η αναιρεσειούσα αναφέρει ότι το Πρωτοδικείο, στη σκέψη 113 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, δέχθηκε ότι η επικρινόμενη πολιτική πληροφόρησης της αναιρεσειούσας ήταν ικανή να περιορίσει τον λόγω της ιδιαίτερης δομής της βρετανικής αγοράς ζάχαρης μειωμένο ανταγωνισμό. Με τον τρόπο αυτό, το Πρωτοδικείο, αντίθετα προς την ελιεικότερη στάση που τήρησε το Δικαστήριο στην απόφαση επί της υποθέσεως *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής²², δεν έλαβε υπόψη στην προκειμένη υπόθεση την ιδιαίτερη δομή της αγοράς ζάχαρης.

43. Η *Επιτροπή* υποστηρίζει ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος ή, επικουρικώς, αβάσιμος.

44. Επί του απαραδέκτου του δευτέρου λόγου αναιρέσεως η *Επιτροπή* υποστηρίζει τα εξής:

Η αναιρεσειούσα προσβάλλει ορισμένες μόνον από περισσότερες αιτιολογίες, με τις οποίες το Πρωτοδικείο επικύρωσε το ύψος του προστίμου, και στηριζόμενη σε αυτό απαιτεί πλήρη επανεξέταση της αποφάσεως της Επιτροπής από το Δικαστήριο. Με τον τρόπο αυτό, το Δικαστήριο θα υποκαθιστούσε το Πρωτοδικείο στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών, πράγμα που —όπως έχει ήδη κριθεί στην υπόθεση *Baustahlgewebe* κατά *Επιτροπής*²³— είναι ανεπίτρεπτο στην αναιρετική διαδικασία.

45. Στην περίπτωση που το Δικαστήριο ήθελε κρίνει παραδεκτό τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η *Επιτροπή* υποστηρίζει τα εξής επί του βασίμου:

Όσον αφορά τη σοβαρότητα της παραβάσεως του ανταγωνισμού, η *Επιτροπή* αναλύει την απόφασή της βάσει των κατευθυντηρίων γραμμών και υποστηρίζει ότι ο ρόλος της αναιρεσειούσας ως υποκινήτριας της παραβάσεως του ανταγωνι-

22 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 16ης Δεκεμβρίου 1975 επί των συνεκδιασθεσιών υποθέσεων 40/73 έως 48/73, 50/73, 54/73 έως 56/73, 111/73, 113/73 και 114/73 (Συλλογή τόμος 1975, σ. 507).

23 — Απόφαση του Δικαστηρίου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P (Συλλογή 1998, σ. I-8417).

σμού δεν ελήφθη υπόψη ήδη, για την αξιολόγηση της «σοβαρότητας» κατά τον καθορισμό του βασικού ποσού, αλλά ελήφθη υπόψη το πρώτον ως «επιβαρυντική περίσταση» κατά την εξέταση των παραγόντων που οδηγούν στην προσαύξηση του ποσού αυτού. Αυτό ορθά το διέλαβε το Πρωτοδικείο στις σκέψεις 100 επ. και ορθά το επικύρωσε. Εξάλλου, οι κατευθυντήριες γραμμές δεν έχουν γενικώς τον χαρακτήρα νομοθετικού κειμένου και δεν περιέχουν πίνακες καθορίζοντες με ακρίβεια το ύψος των προστίμων.

Όσον αφορά τη διάρκεια της παραβάσεως του ανταγωνισμού, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το άρθρο 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17²⁴ αναφέρει τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως του ανταγωνισμού ως ανεξάρτητους παράγοντες για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, με αποτέλεσμα η διάρκεια της παραβάσεως να μπορεί να ληφθεί υπόψη ακόμη και όταν η αντίθεση στον ανταγωνισμό δεν άσκησε πραγματική επίδραση στον ανταγωνισμό.

Όσον αφορά τη γενική αιτίαση περιυπερμέτρου προστίμου, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι η αναιρεσειούσα δεν προέβαλε σχετικά τίποτα που να μην το είχε ήδη ισχυριστεί στις επιμέρους αιτιάσεις της (π.χ. σχετικά με τη σοβαρότητα ή τη διάρκεια).

24 — Κανονισμός 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962: Πρώτος κανονισμός εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 23).

46. Όσον αφορά τη λήψη υπόψη της ιδιαίτερης δομής της βρετανικής αγοράς ζάχαρης, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι το Πρωτοδικείο ορθά εννόησε την απόφαση επί της υποθέσεως *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής²⁵, διότι το Δικαστήριο στην απόφαση αυτή έκρινε μονοσήμαντα ότι μια σύμπραξη σχετική με τον καθορισμό τιμών στην αγορά ζάχαρης ενός κράτους μέλους πρέπει να κριθεί διαφορετικά από τη σύμπραξη που αφορούσε την κατανομή των αγορών και αποτελούσε το αντικείμενο της τότε διαφοράς.

β) Εκτίμηση

47. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι απαράδεκτος. Ορθά η Επιτροπή επικαλείται προς τούτο την πάγια νομολογία.

48. Επανελημμένα το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο έχουν κρίνει ότι «η σοβαρότητα των παραβάσεων πρέπει να αποδεικνύεται βάσει μεγάλου αριθμού στοιχείων όπως είναι, ιδίως, τα ιδιαίτερα περιστατικά της υποθέσεως, το πλαίσιο της και ο αποτρεπτικός χαρακτήρας των προστίμων, και τούτο χωρίς να υφίσταται δεσμευτικός ή εξαντλητικός κατάλογος κριτηρίων που πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη»²⁶. Εκτός αυτού, η Επιτροπή κατά τον καθορισμό του ύψους

25 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 22.

26 — Διάταξη του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1996, C-137/95 P, SPO κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-1611, σκέψη 54): αποφάσεις του Δικαστηρίου της 16ης Νοεμβρίου 2000, C-291/98P, Sargis κατά Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-9991), και της 15ης Οκτωβρίου 2002 επί των συνεκδικασθεισών υποθέσεων C-238/99P, C-244/99P, C-245/99P, C-247/99P, C-250/99P έως C-252/99P και C-254/99P, *Limburgse Vinyl Maatschappij* κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 2002, σ. I-8375): απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Απριλίου 1995, T-150/89, *Martinelli* κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-1163).

των εκάστοτε προστίμων διαθέτει διακριτική ευχέρεια και δεν είναι υποχρεωμένη να εφαρμόζει, στο μέτρο αυτό, κάποιον συγκεκριμένο μαθηματικό τύπο.

49. Στην απόφαση επί της υποθέσεως *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής²⁷ το Δικαστήριο αποφάνθηκε ως εξής:

«Προκαταρκτικά, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή εκτίμησε σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση τη σοβαρότητα των παράνομων συμπεριφορών. Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, ο έλεγχος του Δικαστηρίου έχει ως σκοπό, αφενός, να εξετάζει σε ποιο μέτρο το Πρωτοδικείο έλαβε υπόψη, κατά τρόπο νομικώς ορθό, όλους τους ουσιώδεις παράγοντες για να εκτιμήσει τη σοβαρότητα μιας συγκεκριμένης συμπεριφοράς υπό το φως των άρθρων 85 της Συνθήκης και 15 του κανονισμού 17 και, αφετέρου, να εξακριβώσει αν το Πρωτοδικείο απάντησε επαρκώς κατά νόμο στο σύνολο των επιχειρημάτων που προέβαλε η αναιρεσείουσα όσον αφορά την ακύρωση ή τη μείωση του προστίμου [...].

Όσον αφορά τον φερόμενο δυσανάλογο χαρακτήρα του προστίμου, επιβάλλεται η υπόμνηση ότι δεν απόκειται στο Δικαστήριο, όταν αποφαινεται επί νομικών ζητημάτων στο πλαίσιο αιτήσεως αναιρέσεως, να υποκαθιστά, για λόγους επιείκειας, την

κρίση του στην κρίση του Πρωτοδικείου αποφαινομένου, κατά πλήρη δικαιοδοσία, επί του ύψους των προστίμων που επιβάλλονται σε επιχειρήσεις, οι οποίες παραβιάζουν το κοινοτικό δίκαιο [...]. Η αιτίαση αυτή πρέπει, επομένως, να κριθεί απαράδεκτη στο μέτρο που έχει ως αντικείμενο τη γενική επανεξέταση των προστίμων [...].».

50. Στην προκειμένη υπόθεση, η αναιρεσείουσα δεν προέβαλε κανένα ισχυρισμό ικανό να στηρίξει την άποψη ότι το Πρωτοδικείο δεν έλαβε, κατά νομικά ορθό τρόπο, υπόψη όλους τους παράγοντες. Το Πρωτοδικείο αντιμετώπισε, ιδίως με την επικρινόμενη από την αναιρεσείουσα σκέψη 113 της προσβαλλομένης αποφάσεως, τη νομολογία του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Suiker Unie* κ.λπ. κατά Επιτροπής, τονίζοντας τις διαφορές σε σχέση με τα περιστατικά της κρινόμενης διαφοράς και αξιολογώντας ορθά, από νομικής απόψεως, τις διαφορές αυτές.

51. Περαιτέρω, η αναιρεσείουσα δεν ισχυρίστηκε ούτε ότι το Πρωτοδικείο στην αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν εξέτασε όλα τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου σχετικά με ενδεχόμενη μείωση του προστίμου. Ειδικά, στη σκέψη 106 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Πρωτοδικείο εξέτασε τους ισχυρισμούς της νυν αναιρεσείουσας σχετικά με τη λήψη υπόψη του γεγονότος ότι ο επικρινόμενος τρόπος συμπεριφοράς δεν είχε συνέπειες για την αγορά.

27 — Παρατεθείσα στην υποσημείωση 23 (σκέψεις 128 επ.).

52. Δεδομένου, συνεπώς, ότι ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως είναι στο σύνολό του απαράδεκτος, παρέλκει η εξέταση περαιτέρω της βασιμότητάς του.

γ) Συμπέρασμα

53. Ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως, με τον οποίο η αναιρεσείουσα αιτιάται ότι το Πρωτοδικείο παρέβλεψε ότι η Επιτροπή, όσον αφορά το ύψος του προστίμου, α) παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας και β) δεν έλαβε υπόψη την ιδιαίτερη δομή της βρετανικής αγοράς ζάχαρης, πρέπει συνεπώς να απορριφθεί ως *απαράδεκτος*.

2) Επί του παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως σχετικά με το αίτημα για πλήρη ή μερική ακύρωση της αποφάσεως της Επιτροπής

54. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η αίτηση αναιρέσεως είναι απαράδεκτη, στο μέτρο που με αυτή ζητείται να ακυρωθεί «στο σύνολό της» η απόφαση της Επιτροπής ή να ακυρωθούν «τα άρθρα 3 και 4» της αποφάσεως. Όπως έκρινε το Δικαστήριο στην υπόθεση Επιτροπή κατά AssiDomän Kraft Products κ.λπ.²⁸, το Δικαστήριο

μπορεί, στο πλαίσιο προσφυγής ακυρώσεως του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 230 ΕΚ), να επιληφθεί μόνον των στοιχείων της αποφάσεως που αφορούν τον προσφεύγοντα. Η αίτηση αναιρέσεως πρέπει, συνεπώς, να απορριφθεί ως απαράδεκτη, στο μέτρο που αναφέρεται όχι στην ίδια την αναιρεσείουσα, αλλά στους λοιπούς αποδέκτες της αποφάσεως της Επιτροπής.

55. Τα τμήματα του δεύτερου μέρους του αιτήματος της αιτήσεως αναιρέσεως, που επικρίνει με τον τρόπο αυτό η Επιτροπή, αποσκοπούν κατ' αρχήν στην εφαρμογή του άρθρου 61, παράγραφος 1, εδάφιο 2, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το οποίο το Δικαστήριο μπορεί να αποφανθεί το ίδιο οριστικά επί της διαφοράς. Προϋπόθεση όμως για αυτό, ανεξάρτητα από άλλα στοιχεία, αποτελεί να είναι βάσιμη η αίτηση αναιρέσεως (άρθρο 61, παράγραφος 1, εδάφιο 1, του Οργανισμού).

56. Όπως όμως προαναφέρθηκε, η αίτηση αναιρέσεως είναι, όσον αφορά τους προβληθέντες λόγους αναιρέσεως, στο σύνολό της απορριπτέα. Παρέλκει συνεπώς να εξεταστεί κατά πόσον η αίτηση αναιρέσεως είναι απαράδεκτη, στο μέτρο που επιδιώκει να ακυρωθεί η απόφαση της Επιτροπής «στο σύνολό της» ή να ακυρωθούν «τα άρθρα 3 και 4» της αποφάσεως²⁹.

28 — Απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1999, C-310/97 P (Συλλογή 1999, σ. I-5363, σκέψη 53).

29 — Γενικώς όμως θα έπρεπε να ισχύσουν ανάλογες σκέψεις όπως στη σκέψη 53 της αποφάσεως επί της υποθέσεως Επιτροπή κατά AssiDomän Kraft Products κ.λπ. (παρατεθείσας στην υποσημείωση 28).

IV — Πρόταση

57. Για τους προαναφερθέντες λόγους προτείνω στο Δικαστήριο,

- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως·
- να καταδικάσει την αναιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.